

MIST (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye) Ülkelerinde Ekonomik Kalkınma ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Panel Kantil Analizi

The Relationship between Economic Development and Income Inequality in MIST (Mexico, Indonesia, South Korea, Türkiye) Countries: Panel Quantile Analysis

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Batuhan Tufaner [ORCID: 0000-0003-0415-4368](#)

Prof. Dr. İlyas Sözen [ORCID: 0000-0002-6503-4696](#)

Abstract

Economic development and income distribution are among the most discussed topics in the economics literature. The relationship between economic development and income distribution becomes more important, especially considering the lack of resources in developing countries. In the study, the relationship between economic development and income distribution was analyzed in MIST countries (Mexico, Indonesia, South Korea, and Türkiye) for the period 1990-2019. In the study, in which the panel quantile regression estimator was used, the study reveals first that economic development reduces income inequality. Second, globalization can influence income inequality in various ways. While trade openness, which is one of the two indicators of globalization, reduces income inequality, foreign direct investment inflows, which is another indicator, increase income inequality. Third, the increase in industrialization, which is an indicator of technological development, increases income inequality.

1 Giriş

Ekonomik kalkınma, toplumun eğitim ve sağlık alanlarındaki yaşam standartlarının yükseltilmesinin yanı sıra, toplumun gelir düzeyinin artması olarak ifade edilebilir. Ekonomik kalkınma ve ekonomik büyüme kavramları bazen iktisat teorisinde birbirinin yerine kullanılsa da, ekonomik kalkınma çok daha geniş bir kapsama sahiptir. Dolayısıyla bir ülkenin kişi başına düşen gelirinin yüksek olması, tek başına o ülkenin gelişmişliğini yansıtmaz. Literatürde kalkınma olgusu genellikle UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından hazırlanan HDI (İnsani Gelişme Endeksi) üzerinden ölçülmektedir. HDI, ortalama yaşam süresi, eğitim ve gelir endeksi alt göstergelerinin geometrik ortalaması alınarak hazırlanmış bir ölçümdür.

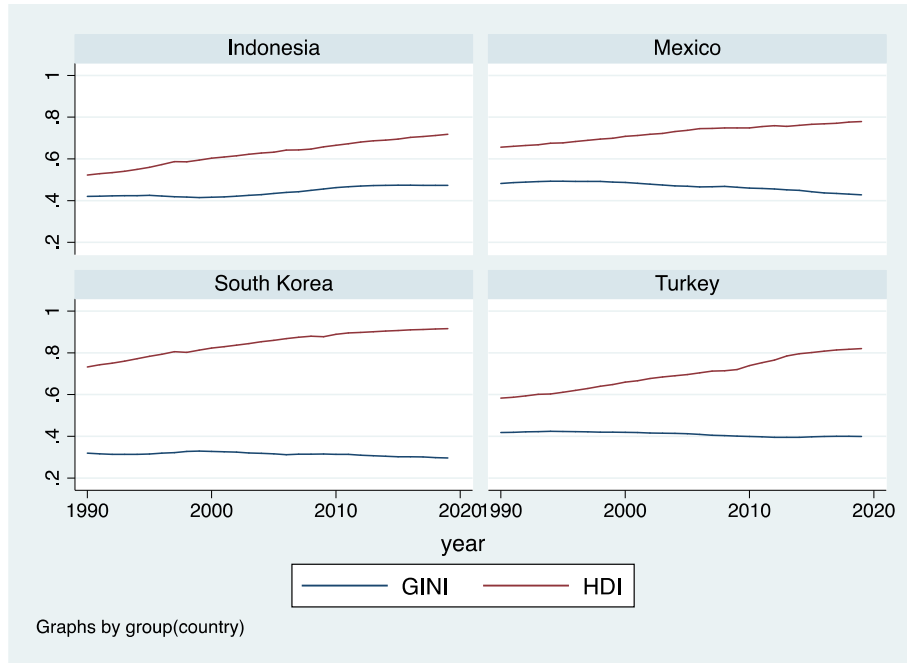
Ekonomik kalkınma özellikle gelişmekte olan ülkeler için bir sorun olarak görülse de gelir dağılımındaki eşitsizlik hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde yaşanan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelir dağılımı, bir ülkede üretilen mal ve hizmetler sonucunda elde edilen gelirin topluma dağılımı olarak ifade edilebilir (Kuştepe ve Halaç, 2004: 144). Gelir dağılımındaki adaleti ölçmek için yaygın olarak kullanılan ölçüt “Gini katsayısı”dır. Gini katsayısı Lorenz eğrisi yardımıyla hesaplanmakta ve 0 ile 1 arasında bir değer almaktadır. Gini katsayısı 1'e yaklaştığında gelir dağılımındaki eşitsizliğin arttığı, 0'a yaklaştığında ise gelir dağılımındaki eşitsizliğin azaldığı anlamına gelmektedir.

Geleneksel kalkınma teorisi, kalkınma sürecinin ekonominin tüm alanlarında aynı anda başlamadığını ve bu nedenle dengeli kalkınmanın gerçekçi olmadığını ileri sürmüştür (Lewis, 1976: 26). Buna bağlı olarak ekonomiler büyümelerini daha ileri üretim teknikleri kullanarak gerçekleştirmektedir. Ancak ileri üretim tekniklerine ancak sınırlı sayıda iş gücü aktarılabilirken, diğerleri sırasını beklerken geride bırakılabilir (Lydall, 1977: 13-14). Kalkınma, ileri üretim teknikleri kullanılarak “modern sektör”ü genişleterek hareket eder. Bu süreçte geleneksel sektördeki işgücü modern sektöre akmakta ve ortalama modern sektördeki işgücünün gelirleri artmaktadır. Dolayısıyla, geleneksel sektörde eşitsizlik düzeyi daha yüksek olsa da, genel eşitsizlik düzeyi modern sektörün büyümesiyle önce artmakta, sonra azalmaktadır (Gagliani, 1987: 315). Kalkınma süreci bazı modern sektörlerin büyümesini gerektirdiğinden, kişi başına düşen gelir ile gelir eşitsizliği arasında ters U şeklinde bir fonksiyon ortaya çıkabilir.

Kuznets (1955), ekonomik kalkınma ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi kentsel ve kırsal nüfus ayrımı yaparak açıklamıştır. Kalkınmanın başlangıç aşamasında gelir eşitsizliği artmakta ve belli bir eşikten sonra azalmaya başlamaktadır. Kuznets'e göre tarım sektöründeki işgücünün gelirleri sanayi sektörüne göre daha düşük olsa da sanayi sektörüne göre daha eşit bir dağılım gösterir. Dolayısıyla işgücünün tarım sektöründen sanayi sektörüne akışı bireylerin gelirlerini artırmakta ancak eşitsizliğin de artmasına neden olmaktadır. Swamy (1967), Knight (1976), Robinson (1976) ve Fields (1980) bu versiyonu sektörel kaymalar ve çeşitli dağılım indeksleri kullanarak genişletmiştir.

Lewis (1976), kentsel gelişimin geleneksel sektördeki gelirleri azaltabileceğine dair bazı olasılıklar öne sürmüştür. Bunlar, ürün-fiyat veya ücret rekabeti yoluyla geleneksel ticaretin yok edilmesi, coğrafi kutuplaşma ve ölüm oranlarının azalması nedeniyle nüfus artışının hızlanmasıdır. Ancak hükümetler bu olumsuzlukların hepsini olmasa da çoğunu önlemek için harekete geçebilir. Kentsel sektörde kâr ve kira payının ilk etapta artması muhtemeldir. Ancak belli bir eşikten sonra orta gelir grubunun genişlemesi ve işgücü piyasasının daralması gelir eşitsizliği üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturacaktır.

Son dönemde ekonomik büyümenin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini tartışan makalelerin sayısı giderek artmaktadır. Ancak, ekonomik kalkınmanın gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin anlaşılmasında nispeten daha az ilerleme kaydedilmiştir. Çalışmada MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) için ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişki analiz edilmiştir. MIST ülkeleri ekonomik kalkınma açısından öne çıkmaktadır. Bu dört ülkenin ortak özellikleri; büyük bir nüfusa sahip olması, küresel ekonominin %1'inden fazlasına eşdeğer bir GSYİH'ya sahip olması ve G-20 üyesi olmasıdır. Şekil 1, MIST ülkelerinde ekonomik kalkınmanın ve gelir dağılımının seyrini göstermektedir. Araştırma bağlamında ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasında bir ilişki olup olmadığı sorusu ele alınmaktadır.



Şekil 1. MIST ülkelerinde ekonomik kalkınma ve gelir dağılımı (1990-2019) **Kaynak:** Harvard Üniversitesi ve Birleşmiş Milletler verilerinden derlenmiştir.

Çalışmada öncelikle ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi açıklayan ampirik literatür ele alınacaktır. Ardından, veri ve yöntem kısmı sunulacaktır. Son olarak ekonometrik analizin bulguları değerlendirilecektir.

2 Literatür

Ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişki farklı yöntemler kullanılarak araştırılmıştır. Bu çalışmaların bazılarında zaman serisi analizi kullanılmış (Disbudak and Suslu, 2009; Ozturk and Oktar, 2017; Amri and Nazamuddin, 2018; Akalin et. al., 2018; Cutcu et. al., 2020), bazılarında ise panel veri analizi kullanılmıştır (Mbaku, 1997; Malinen, 2012; Mercan ve Azer, 2013; Nematı ve Reisi, 2015; Özer ve Kutlu, 2021). Ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı ilişkisini konu alan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Literatürde kişi başına gelir dışındaki değişkenlerin ekonomik kalkınmayı daha iyi açıkladığı ortaya konulmuştur (Mbaku, 1997). Ekonomik kalkınmanın gelir dağılımı üzerindeki etkisine ilişkin geçmiş çalışmalar farklılaşmaktadır. Ancak bazı araştırmalar Kuznets hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varırken (Akalin vd., 2018; Özer ve Kutlu, 2021), bazıları ise geçerli olmadığını bulmuştur (Öztürk ve Oktar, 2017).

Disbudak ve Süslü (2009), 1963-1998 döneminde Türkiye için ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi ARDL yöntemini kullanarak analiz etmişlerdir. Gelir dağılımının kalkınmanın ilk aşamalarında istikrar kazandığı, ardından düzeldiği sonucuna varmışlardır. Malinen (2012), 1963-1999 döneminde 53 ülkede eşbütünlük tahmincisi kullanarak kalkınma-eşitsizlik ilişkisini incelemiştir. Gelir eşitsizliğinin büyüme üzerindeki etkisinin ekonomik kalkınmanın ilk aşamalarında pozitif, sonraki aşamalarında ise negatif olduğu sonucuna varmıştır. Mercan ve Azer (2013) bu ilişkiyi Orta Asya ve Kafkas ülkeleri bağlamında incelemiştir.

1995-2009 dönemi yapısal kırılma testi ile incelenmiş ve gelirdeki artışın Gini katsayısını yükselttiği görülmüştür. Nemati ve Raisi (2015), 28 gelişmekte olan ülkeyi 1990-2010 dönemi için incelemiş ve gelir eşitsizliğinin büyümenin ilk aşamalarında arttığını ve ardından azaldığını tespit etmiştir.

Öztürk ve Oktar (2017), 1990-2015 dönemi için Türkiye'ye yönelik olarak ARDL analizi uygulamış ve ekonomik kalkınmışlık düzeyi arttıkça gelirin eşit olmayan bir şekilde dağıldığı sonucuna varmıştır. Amri ve Nazimuddin (2018), 2005-2015 döneminde Endonezya için ekonomik gelişme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. VECM yönteminin kullanıldığı çalışmada uzun dönemde ekonomik büyüme ile gelir eşitsizliği arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Akalin vd. (2018), Türkiye'yi 1984-2011 dönemi için ARDL yöntemiyle analiz etmiş ve Kuznets hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varmıştır. Çütçü vd. (2020), Türkiye'de 1980-2018 dönemi için bu ilişkiyi eşbütünleşme ve nedensellik yöntemiyle analiz etmiştir. Ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasında uzun dönemli bir eşbütünleşme ilişkisi olduğu ancak nedensellik ilişkisi olmadığı tespit edilmiştir. Özer ve Kutlu (2020) ise 20 AB üyesi ülke üzerinde yaptıkları çalışmada regresyon yöntemini kullanarak 2005-2019 dönemini tahmin etmişler ve Kuznets eğrisinin geçerli olduğu sonucuna varmışlardır.

Literatürde küreselleşmenin gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini ele alan birçok çalışma bulunmaktadır. Ticari açıklık ve doğrudan yabancı yatırım değişkenleri çoğunlukla küreselleşmenin göstergeleri olarak kullanılmaktadır. Reuveny ve Li (2003) ve Lee vd. (2020), küreselleşmenin gelir eşitsizliği üzerinde karışık etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yazarlar, ticari açıklığın gelir eşitsizliğini azalttığı, doğrudan yabancı yatırımlarının ise gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna varmışlardır. Fischer (2001), ihracat malının türünün gelir eşitsizliğini etkilediğini bulmuştur. Araştırmaya göre, toprak yoğun ülkelerde dinamik süreç boyunca eşitsizlikler artarken, emek yoğun ülkelerde ise gelir eşitsizliği azalmaktadır. Anderson (2005), artan ticari açıklığın gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliklerini etkilediğini ve vasıflı işgücüne olan göreceli talebi artırdığını bulmuştur. Roine vd. (2009), ticari açıklığın gelir dağılımı üzerinde net dağılımsal bir etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Wu ve Hsu (2012) ve Rivera ve Castro (2013), doğrudan yabancı yatırım girişlerinin, özümleme kapasitesi düşük olan ülkelerin gelir dağılımına zarar verdiğini ve bölgeler arasındaki eşitsizlik uçurumunu artırma eğiliminde olduğunu bulmuşlardır.

Literatürde teknolojik gelişme, gelir eşitsizliğinin en önemli belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yapılan çalışmalarda teknolojik gelişmenin bir göstergesi olarak birçok değişkenin modele dâhil edildiği görülmektedir. Acemoğlu vd. (2001), beceriye dayalı teknik değişimin gelir eşitsizliği üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Mehic (2018), endüstriyel istihdamın gelir eşitsizliğini olumsuz etkilediğini ve eşitsizliğin artması açısından orta gelirli ülkelerin en büyük yük olduğunu bulmuştur. Le vd. (2020) ve Lee vd. (2022), sanayileşmenin gelir eşitsizliği üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Kharlamova vd. (2018) teknolojik gelişmenin bazı ülkelerde gelir eşitsizliğini azalttığını bazı ülkelerde ise artırdığını ortaya koymuş ve bu etkinin ülke büyüklüğüne ve kalkınmışlık düzeyine göre değiştiğini belirlemişlerdir.

Gelir eşitsizliğinin bir diğer önemli belirleyicisi ise kentleşmedir. Ha vd. (2019), uzun vadede kentleşmenin gelir eşitsizliğini azaltmada etkisi olduğunu bulmuştur. Kanbur ve Zhuang (2013), Asya ülkeleri için gelir eşitsizliği ve kentleşmeyi analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonuçları, kentleşmenin gelir eşitsizliğini Filipinler, Endonezya ve Hindistan'da artırdığını ve Çin'de ise azalttığını göstermiştir. Sulemana vd. (2019), kentleşmenin Sahra Altı ülkelerde gelir eşitsizliğini artırdığını tespit etmiştir. Siddique vd. (2014), kentleşmenin gelir eşitsizliği üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Literatürdeki çalışmalar çerçevesinde kentleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkinin ülkelere, bölgelere veya farklı ekonomik yapılara göre değişiklik gösterdiği ifade edilebilir.

3 Veri ve Yöntem

Temel açıklayıcı değişken olan HDI Birleşmiş Milletler Veri Tabanından alınmış ve 1990 öncesi verisi olmadığından araştırma için 1990-2019 dönemi seçilmiştir. Çalışmada ekonomik kalkınmanın gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. 1990-2019 dönemi için MIST (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) ülkelerinde. Gelir eşitsizliğini temsil eden GINI değişkeni, Standartlaştırılmış Dünya Gelir Eşitsizliği Veri tabanından (SWIID) alınmıştır. Küreselleşmenin etkisini ölçmek için TRD ve FDI değişkenleri, teknolojik gelişmenin etkisini ölçmek için ise IND değişkeni modele dahil edilmiştir. TRD, FDI, URB ve IND kontrol değişkenleri Dünya Bankası (Dünya Kalkınma Göstergeleri) veri tabanından elde edilmiştir. Aşağıdaki Tablo 1, değişkenlerin tanımlayıcı istatistiklerini göstermektedir.

Seçilen ülkelerin GINI'si, sırasıyla 0,296 ve 0,493 minimum ve maksimum değerleri ile 0,408'e eşit bir ortalama değere sahiptir. GINI'nin minimum değeri Güney Kore'nin 2019 yılını, maksimum değeri ise Meksika'nın 1994 yılını temsil etmektedir. HDI ile ilgili olarak, ortalama değeri 0,723, minimum 0,523 ve maksimum 0,916'dır. HDI'nin minimum değeri Endonezya'nın 1990 yılını, maksimum değeri ise Güney Kore'nin 2019 yılını temsil ediyor. Değişkenler arasındaki korelasyon matrisi aşağıdaki Tablo 2'de verilmiştir.

Değişken	Tanım	Gözlem	Ortalama	Std. sapma	Min	Max
GINI	GINI endeksi	120	0.408	0.061	0.296	0.493
HDI	İnsani Gelişme endeksi	120	0.723	0.098	0.523	0.916
TRD	Ticari açıklık	120	56.71	15.64	27.82	105.56
FDI	Doğrudan yabancı yatırım net girişleri	120	1.131	1.051	-4.55	5.08
URB	Kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı (%)	120	67.08	14.57	30.58	81.93
IND	Sanayi katma değeri (% GSYH)	120	34.37	6.054	24.02	48.06

Tablo 1. Tanımlayıcı istatistikler

	GINI	HDI	TRD	FDI	URB	IND
GINI	1.0000					
HDI	-0.6354	1.0000				
TRD	-0.5488	0.5963	1.0000			
FDI	0.3143	0.3230	0.1844	1.0000		
URB	-0.3867	0.8335	0.3038	0.3742	1.0000	
IND	0.0826	-0.3272	0.1294	-0.1739	-0.6418	1.0000

Tablo 2. Korelasyon matrisi

Ekonomik kalkınmanın gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmada model, TRD (Afonso ve Gil, 2013; Lim ve McNeils, 2016; Yang ve Greaney, 2017), DYY (Asteriou vd., 2014; Cabral vd., 2016), URB (Kanbur ve Zhuang, 2013; Le vd., 2019; Sulemana vd., 2019) ve IND (Roses vd., 2010; Mehic, 2018) gibi literatürde önerilen kontrol değişkenleri dahil edilerek genişletilmiştir. Kurulan model aşağıdaki gibidir;

$$GINI_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 HDI_{it} + \alpha_2 TRD_{it} + \alpha_3 FDI_{it} + \alpha_4 URB_{it} + \alpha_5 IND_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Eşitlikteki α_0 sabit terimi, α_{it} eğim katsayısını ve ε_{it} hata terimini temsil eder. i ve t olarak tanımlanan alt simgeler sırasıyla ülkeyi ve zamanı ifade etmektedir.

Regresyon analizi, bağımlı ve açıklayıcı değişken arasındaki ilişkiyi kuran parametreleri tahmin etmek için kullanılan yaygın bir istatistiksel yöntemdir. Nüfus regresyon çizgisi, açıklayıcı değişkenlerin sabit değerlerine karşı bağımlı değişkenin koşullu ortalamasından geçer. Bu nedenle, bağımlı değişkenin dağılımının koşullu ortalaması ile açıklayıcı değişkenler arasında zayıf bir ilişki olabilir veya hiçbir ilişki olmayabilir. Ancak kantil regresyon bağımlı değişkenin açıklayıcı değişkene göre tüm koşullu dağılımı hakkında bilgi verebilmektedir (Allard vd., 2018).

Kantil regresyonun lineer regresyona göre birçok avantajı bulunmaktadır. Kantil regresyon, hata terimleri normal dağılmadığında OLS (Sıradan En Küçük Kareler) yönteminden daha verimli olabilir. Ayrıca farklı kantil değerlerinde farklı sonuçların ortaya çıkması, bağımlı değişkenin koşullu dağılımının farklı noktalarında açıklayıcı değişkenlerdeki değişimlere farklı yanıt vermesi şeklinde yorumlanabilir (Cade ve Noon, 2003).

Koenker (2004), sabit etkili panel kantil regresyonunu açıklayarak yöntemi panel verilerine genişletmiştir. i birim için j gözleme yanıt üreten koşullu kantil fonksiyonu aşağıdaki gibidir;

$$QY_{ij} = (\tau \setminus x_{ij}, \alpha_i) = \alpha_i(\tau) + x'_{ij}\beta(\tau) \quad (2)$$

Eşitlikte yer alan α 'lar koşullu kantildeki konum değişikliğini gösterir. Ortak değişkenlerin karşılık gelen kantil değerine (τ) bağlı olmasına izin verilir;

$$\sum_{k=1}^{\min q} \sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^{m_i} \omega_{kp\tau_k} (y_{ij} - \alpha_i - x'_{ij}\beta(\tau_k)) \quad (3)$$

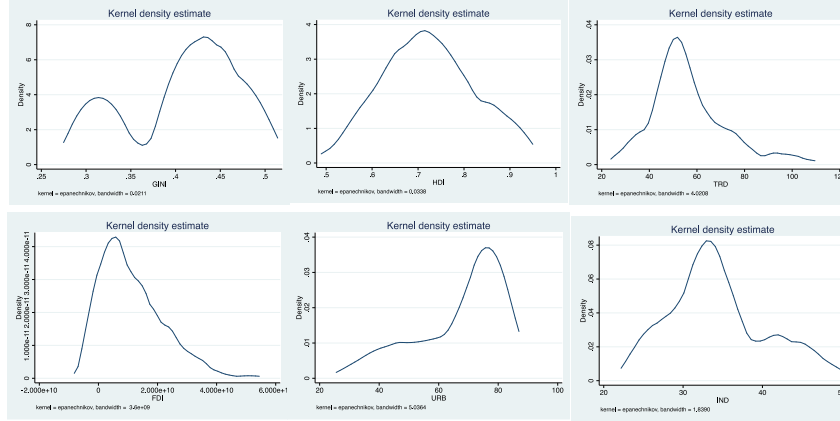
Eşitlikte $p_{\tau_k}, p_{\tau_k(u)} = u(\tau - I(u < 0))$ 'dur. $u < 0$ için $p_{\tau_k(u)} = u(\tau - I)$ ve $u > 0$ için $p_{\tau_k(u)} = u(\tau)$ 'dur. Çalışmada kullanılan toplamsal olmayan sabit etkiler panel kantil yöntemi Powell (2016) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Toplamsal olmayan panel kantil regresyon modeli aşağıdaki gibi tanımlanır;

$$(Y_{it} = X'_{it}\beta(U_{it}^*) \quad U_{it}^* \sim N(0,1), \quad U_{it}^* = f(a_i, U_{it}) \quad (4)$$

Eklemeli sabit etkiler modelinde odak noktası $(Y_{it} - \alpha_i)|X_{it}$ dağılımıdır. Ancak $(Y_{it} - \alpha_i)$ dağılımının tepesindeki gözlemler Y_{it} dağılımının altında olabilir. Bu nedenle, toplam sabit etkiler modeli, politika değişkenlerinin sonuç dağılımı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgi sağlayamaz. Toplamsal olmayan modelde $(Y_{it} - \alpha_i)|X_{it}$ yerine bağımlı değişkenin dağılımı hakkında bilgi verildiği için bağımlı değişken üzerindeki etkiyi net bir şekilde görmek mümkündür (Powell, 2016; 5).

4 Ampirik Bulgular

Verilerin dağılımı hakkında bilgi elde etmek için kernel yoğunluk fonksiyonu kullanılmıştır. Şekil 2'deki kernel yoğunluğu tahminleri, değişkenlerimizin normal dağılmadığını ve uç değerler içerdiğini göstermektedir. OLS tahmincileri, normal dağılımın gözlenmediği durumlarda ve uç değerler söz konusu olduğunda yanlıdır. Bu nedenle çalışmada uç değerlere karşı daha dirençli ve dağılımı serbest bırakan kantil regresyon tahminleri kullanılmıştır.



Şekil 2. Kernel yoğunluk tahminleri

Doğru panel modelini belirlemek için öncelikle Hausman testi yapılmıştır. Hausman testinde "birim etki ile açıklayıcı değişkenler arasında ilişki yoktur" şeklinde sıfır hipotezi kurulur. Alternatif hipotez "birim etki ile açıklayıcı değişkenler arasında bir ilişki vardır" şeklinde ifade edilir. Hausman testinin sonucu aşağıdaki Tablo 3'te gösterilmektedir.

chi2(3)	Prob>chi2
157.16	0.0000

Tablo 3. Hausman testi sonuçları

Hausman test istatistiğine göre sıfır hipotezi reddedilir. Bu sonuç, sabit etkili panel veri modelinin tutarlı olduğu anlamına gelmektedir. Bu kapsamda 25., 50., 75. kantiller için sabit etkili panel kantil regresyon modeli tahmin edilmiştir. Sabit etkiler paneli kantil tahmin sonuçları aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir;

Bağımlı değişken:	(1) 25th	(2) 50th	(3) 75th
GINI			
HDI	-0.2723912***	-0.4394605***	-0.5595511***
TRADE	-0.0009075***	-0.0009622***	-0.0019086***
FDI	6.1213**	2.6712***	1.0312***
URB	0.0009548***	0.0009153***	0.0039125***
IND	0.0004676***	0.0023923***	0.0036897***
N	120	120	120

Not: *** ve ** sırasıyla %1 ve %5 anlamlılık düzeylerini temsil etmektedir.

Tablo 4. Panel kantil tahmin sonuçları

Tahmin sonuçlarına göre, ekonomik kalkınmışlık düzeyi arttıkça gelir eşitsizliği azalmakta (parametre 25. dilimde -0.272 iken, 50. dilimde -0.439 ve 75. dilimde -0.559) olup istatistiksel olarak anlamlıdır. Önceki çalışmalarla uyumlu olarak ekonomik kalkınmanın gelir eşitsizliğini azaltacağı beklenen bir sonuçtur (Amri ve Nazimuddin, 2018; Özer ve Kutlu, 2020). Küreselleşmeyi temsil eden TRD ve DYY değişkenleri gelir eşitsizliği üzerinde farklı etkilere sahiptir. TRD'nin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi negatif iken, DYY'nin gelir eşitsizliğini artırdığı görülmektedir. Bulgularımız, önceki çalışmaları doğrulamaktadır (Reuveny ve Li, 2003; Basu ve Guariglia, 2007; Le ve diğerleri, 2020). Ticari açıklık arttıkça gelir eşitsizliğinin azaldığı, kantil düzeyi arttıkça gelir eşitsizliği üzerindeki olumsuz etkinin arttığı görülmektedir. DYY değişkeninin gelir eşitsizliği üzerindeki olumlu etkisi, kantil düzeyi arttıkça azalmaktadır. URB ile gelir eşitsizliği arasında pozitif bir ilişki vardır ki bu önceki çalışmaların ışığında şaşırtıcı değildir (Kanbur ve Zhang, 2013; Sulemana vd., 2019). Kentleşme katsayısı parametresinin 25. dilimde (0.00095) gelir eşitsizliğini 75. dilimde (0.0039) daha az artırdığı görülmektedir. Öte yandan teknolojiyi ifade eden IND değişkeninin gelir eşitsizliğini artırdığı görülmektedir. IND'nin gelir eşitsizliği üzerindeki olumlu etkisi, kantil düzeyi yükseldikçe artmaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte ekonominin

üretim yapısındaki değişim vasıfsız işçilerin işsiz kalmasına veya düşük ücretlerle çalışmasına neden olabilir (Acemoğlu vd., 2001; Çevik ve Caro, 2015). Bu nedenle, sanayileşmenin artmasıyla birlikte vasıflı işçiler ile vasıfsız işçiler arasındaki gelir farkı açılabilir.

5 Sonuç

Ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişki iktisat literatüründe sıklıkla tartışılmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmışlık düzeyi yükseldikçe gelir dağılımının nasıl etkilendiği sorusu sıklıkla gündeme gelmektedir. Bazı araştırmalar ekonomik kalkınmanın gelir dağılımı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu savunurken, bazıları ise olumsuz bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Çalışmada, ekonomik kalkınma ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi incelemek için MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) örneklem olarak alınmıştır. Bu dört ülkenin ortak özellikleri, büyük bir nüfusa sahip olmaları, küresel ekonominin %1'inden fazlasına eşdeğer bir GSYİH'ya sahip olmaları ve G-20 üyesi olmalarıdır. 1990-2019 döneminde MIST ülkelerini kantil regresyon yaklaşımını analiz eden bu çalışma, ekonomik kalkınma ile gelir eşitsizliği arasındaki doğrusal olmayan ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ayrıca, küreselleşme için kontrol değişkenleri olarak TRD ve FDI modele dâhil edilmiştir. Teknolojik gelişme gelir eşitsizliğinin de önemli bir belirleyicisi olduğu için IND değişkeni de kontrol değişkeni olarak modele dâhil edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, ekonomik kalkınma ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkinin kapsamlı bir analizini sağlamaktır.

Çalışma, öncelikle ekonomik kalkınmanın gelir eşitsizliğini azalttığını ortaya koymaktadır. İkincisi, küreselleşme gelir eşitsizliğini çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir. Küreselleşmenin iki göstergesinden biri olan ticari açıklık gelir eşitsizliğini azaltırken, diğer bir gösterge olan doğrudan yabancı yatırım girişleri gelir eşitsizliğini artırmaktadır. Üçüncüsü, teknolojik gelişmenin bir göstergesi olan sanayileşmedeki artış, gelir eşitsizliğini artırmaktadır.

Çalışmanın bulguları, politika formülasyonu için önemli çıkarımlar sunmaktadır. MIST ülkelerinde ekonomik kalkınma düzeyini artırmak, gelir eşitsizliğini azaltmaya yardımcı olabilir. Ekonomik kalkınmanın uçayağı olduğu düşünüldüğünde, gelir eşitsizliğini azaltmak için eğitim, sağlık ve ekonomik büyüme çabalarının artırılması önemlidir. Öte yandan, küreselleşmeyi hem savunanlar hem de eleştirenler, iddialarını gelir eşitsizliği bağlamında yeniden değerlendirmelidir. Bulgular, küreselleşmenin türüne bağlı olarak gelir eşitliğini iyileştirebileceğini veya kötüleştirebileceğini ortaya koymuştur. Böylece, politika yapımcılar ticari açıklıktan kaynaklanan kayıpları telafi ederken uluslararası ticareti canlandırabilirler. Ayrıca, doğrudan yabancı yatırımların olumsuz etkilerini azaltmak için çeşitli önlemler alınabilir. Bu önlemlerin doğrudan yabancı yatırımları tamamen sınırlayan önlemler olmadığını belirtmek gerekir. Hükümetler, DYY olmayan sektörler veya bölgelere sübvansiyonlar veya vergi indirimleri sunabilir ve ikili ekonomiyi önleyebilir. Son olarak sanayileşmenin yarattığı ikili yapının önüne geçebilmek için vasıfsız işgücünün niteliklerini artırıcı önlemler alınabilir. Politika yapımcılar, mesleki yeterlilik eğitimi ve oryantasyon programları gibi süreçlerle teknolojinin vasıfsız işçiler üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlayabilirler.

Kaynakça

- Acemoglu vd. 2001. "Deunionization, Technical Change and Inequality". *Carnegie-Rochester Conference Series Public Policy*, 55(1), 229-264.
- Afonso ve Gil. 2013. "Effects of North-south Trade on Wage Inequality and on Human-capital Accumulation". *Econ. Model.* 35, 481-492.
- Amri ve Nazamuddin. 2018. "Is There Causality Relationship between Economic Growth and Income Inequality? Panel Data Evidence from Indonesia". *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 6(2), 8-20.
- Anderson. 2005. "Openness and Inequality in Developing Countries: A Review of Theory and Recent Evidence". *World Dev*, 33(7), 1045-1063.
- Akalın vd. 2018. "Türkiye'de Gelir Dağılımı ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı". *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(4), 59-76.
- Allard vd. 2018. "The N-shaped Environmental Kuznets Curve: An Empirical Evaluation Using a Panel Quantile Regression Approach". *Environmental Science and Pollution Research*, 25(6), 5848-5861.
- Asteriou vd. 2014. "Globalization and Income Inequality: A Panel Data Econometric Approach for the EU27 Countries". *Econ. Model.* 36, 592-599.
- Basu ve Guariglia. 2005. **Foreign Direct Investment, Inequality, and Growth**. SSRN Electr.. J.
- Breusch ve Pagan. 1980. "The Lagrange Multiplier Test and Its Applications to Model Specification in Econometrics". *Review of Economic Studies*, 47, 239-253.
- Cabral vd. 2016. "Does Globalization Affect Top Income Inequality?" *J. Policy Model.* 38(5), 916-940.
- Cade ve Noon. 2003. "A Gentle Introduction to Quantile Regression for Ecologists". *Frontiers in Ecology and the Environment*, 1(8), 412-420.

- Cevik ve Caro. 2015. **Growing (un) equal: fiscal policy and income inequality in China and BRIC+**. Int. Mon. Fund.
- Çütçü vd. 2020. “Kalkınma-gelir Dağılımı İlişkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Yapısal Kırımlı Ekonometrik Analiz”. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(22), 448-466.
- Disbudak ve Suslu. 2009. “Kalkınma ve Bireysel Gelir Dağılımı: Kuznets Hipotezi Türkiye İçin Geçerli Mi?”. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 146-166.
- Fischer. 2001. “The Evolution of Inequality after Trade Liberalization”. *Jour. of Dev. Econ*, 66, 555-579.
- Gagliani. 1987. “Income Inequality and Economic Development”. *Annual Review of Sociology*, 13, 313-334.
- Ha vd. 2019. “The Impact of Urbanization on Income Inequality: A Study in Vietnam”. *Jour. of Risk and Fin. Man.* 12(146), 1-13.
- Kanbur ve Zhang. 2013. “Urbanization and Inequality in Asia”. *Asian Dev. Rev.* 30(1), 131-147.
- Kharlamova vd. 2018. “The Impact of Technological Changes on Income Inequality: The EU States Case Study”. *Jour. of Int. Stud.* 11(2), 76-94.
- Knight. 1976. “Explaining Income Distribution in Less Developed Countries: A Framework and An Agenda”. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 38, 161-177.
- Koenker. 2004. “Quantile Regression for Longitudinal Data”. *J. of Multivariate Analysis*, 91, 74-89.
- Kuştepe ve Halaç. 2004. “Türkiye’de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 143-160.
- Kuznets. 1955. “Economic Growth and Income Inequality”. *American Economic Review*, 45, 1-28.
- Le vd. 2020. “The Kuznets Curve for Export Diversification and Income Inequality: Evidence from a Global Sample”. *Econ. Analysis and Policy*. 65, 21-39.
- Lee vd. 2020. “Income Inequality, Globalization, and Country Risk: A Cross-country Analysis”. *Tech. and Econ. Dev. Of Economy*. 26, 379-404.
- Lee vd. 2022. “How Does Export Diversification Affect Income Inequality? International Evidence”. *Str. Change and Econ. Dyn.* 3(54), 1-12.
- Lewis. 1976. **Development and Distribution**, Londra: Macmillan
- Lim ve McNelis. 2016. “Income Growth and Inequality: The Threshold Effects of Trade and Financial Openness”. *Econ. Model.* 58, 403-412.
- Lydall. 1977. “Income Distribution during the Process of Development”. *ILO Research Working Paper*, 52.
- Malinen. 2012. “Estimating the Long-run Relationship between Income Inequality and Economic Development”. *Empirical Economics*, 42(1), 209-233.
- Mbaku. 1997. “Inequality in Income Distribution and Economic Development: Evidence Using Alternative Measures of Development”. *Journal of Economic Development*, 22(2), 57-67.
- Mehic. 2018. Industrial Employment and Income Inequality: Evidence from Panel Data”. *Struc. Change Econ. Dyn.* 45, 84-93.
- Mercan ve Azer. 2013. “The Relationship between Economic Growth and Income Distribution in Turkey and the Turkish Republics of Central Asia and Caucasia: Dynamic Panel Data Analysis with Structural Breaks”. *Eurasian Economic Review*, 3(2), 165-182.
- Namati ve Raisi. 2015. “Economic Growth and Income Inequality in Developing Countries”. *International Journal of Life Sciences*, 9(6), 79-82.
- Pesaran vd. 2001. “Bounds Testing Approaches to The Analysis of Level Relationships”. *Journal of Applied Econometrics*, 16, 289-326.
- Powell. 2022. “Quantile Regression with Nonadditive Fixed Effects”. *Empir. Econ.*
- Reuveny ve Li. 2003. “Economic Openness, Democracy, and Income Inequality”. *Comp. Pol. Stud.* 36(5), 575-601.
- Rivera ve Castro. 2013. “Foreign Direct Investment in Mexico: Determinants and Its Effect on Income Inequality”. *Contaduría y Administración*, 58(4), 201-222.
- Roine vd. 2009. “The Long-run Determinants of Inequality: What Can We Learn from Top Income Data?”. *Jour. of Pub. Econ.* 93, 974-988.
- Roses vd. 2010. “The Upswing of Regional Income Inequality in Spain (1860-1930)”, *Explor. Econ. His.* 47(2), 244-257.

- Özer ve Kutlu. 2021. “Kuznets Hipotezinin Geçerliğinin Yumuşak Geçişli Panel Regresyon Modeli ile Analizi”, *Journal of Yaşar University*, 16/64, 1823-1835.
- Öztürk ve Oktar. 2017. “Kalkınma Gelir Eşitsizliği İlişkisi: Türkiye Örneği”. *Akademik Hassasiyetler*, 4(8), 101-123.
- Robinson. 1976. “A Note on the U Hypothesis Relating Income Inequality and Economic Development.” *The American Economic Review*, 66, 437-440.
- Sulemana vd. 2019. “Urbanization and Income Inequality in Sub-Saharan Africa”. *Sust. Cities and Society*. 48, 1-8.
- Swamy. 1970. “Efficient Inference in a Random Coefficient Regression Model”. *Econometrica*, 38(2), 311-322.
- Swamy. 1967. “Structural Changes and the Distribution of Income by Size: The Case of India”. *Review of Income and Wealth*, 12, 155-174.
- Tatoğlu. 2017. **Panel Zaman Serileri Analizi**, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Wu ve Hsu. 2012. “Foreign Direct Investment and Income Inequality: Does the Relationship Vary with Absorptive Capacity?”. *Econ. Modelling*, 29, 2183-2189.
- Yang ve Greaney. 2017. “Economic Growth and Income Inequality in the Asia-Pacific Region: A Comparative Study of China”. *J. Asian Econ.* 48, 6–22.